

Zpráva o realizaci Záchranného programu hořečku nahořklého (*Gentianella amarella*) a hořečku drsného Sturmová (*Gentianella obtusifolia* ssp. *sturmiana*) v České republice v roce 2022

V následujícím přehledu jsou uvedeny aktivity realizované v rámci ZP v roce 2022.

V roce 2022 byla opatření kapitoly Péče o biotop hrazena z různých finančních zdrojů, a to dotačních nástrojů POPFK, NPO-POPFK, PPK, MaS, OPŽP a LIFE. Využívány byly rovněž rozpočty krajů a měst. AOPK ČR v různé míře zajišťovala v loňském roce péči o 35 lokalit obou taxonů. Zdroje financování a přehled realizovaných opatření na všech lokalitách jsou shrnuty dále viz tab. č. 1 a 2.

Na realizaci ZP se podílí celá řada subjektů. Zadavateli managementových prací jsou tyto subjekty: AOPK ČR - RP SCHKO České středohoří, RP Střední Čechy, RP SCHKO Kokořínsko – Máchův kraj, RP Východní Čechy, RP SCHKO Bílé Karpaty, RP SCHKO Český les, RP Jižní Čechy, RP Jižní Morava, RP Liberecko, RP SCHKO Žďárské vrchy, RP Olomoucko, RP SCHKO Slavkovský les, Správa CHKO Šumava, Magistrát hlavního města Prahy, Městský úřad města Sušice, Magistrát města Kladna, KÚ Ústeckého kraje, KÚ Středočeského kraje, KÚ Pardubického kraje, KÚ Plzeňského kraje, KÚ Jihočeského kraje, KÚ Kraje Vysočina a KÚ Zlínského kraje.

Celorepublikový monitoring dle záchranného programu provedla ZO ČSOP Silvatica, RNDr. Jiří Brabec.

3.1 Péče o biotop

Péči o biotop je nezbytné přednostně zajistit na prioritních lokalitách. Žádoucí je také zajistit péči na neprioritních lokalitách, zejména tam, kde byly kvetoucí hořečky zaznamenány alespoň jednou v posledních pěti letech. Každý rok bez managementu významně snižuje možnost regenerace hořeček ze semenné banky.

Rok 2022 byl teprve druhým rokem realizace záchranného programu. Za tu dobu se téměř na všech lokalitách podařilo navázat spolupráci mezi pracovníky státní ochrany přírody, nevládními neziskovými organizacemi, vlastníky a nájemci pozemků. Na řadě lokalit, které jsou součástí zvláště chráněných území, péče probíhala již v minulosti, nyní je s ohledem na záchranný program podrobněji vyhodnocována a plánována. Na mnohých lokalitách zejména ve volné krajině, které byly dlouhodobě neobhospodařovány, byl management zahájen. Za toto krátké období byl učiněn velký posun v péči o lokality, zejména pokud jde o lokality hořečku nahořklého. Nicméně ve zkvalitňování péče je nezbytné nadále pokračovat, aby plně zohledňovala nároky hořeček.

Tradičně optimální péče probíhá například na lokalitách v oblasti PR Opolenec a PP Jaroškov, které jsou ve správě Krajského úřadu Jihočeského kraje. Management zde provádí ZO ČSOP Šumava, která má zkušenosti s hořečkovým managementem díky záchrannému programu pro hořeček mnohotvarý český.

Za velmi podařené je ale možné označit zásahy na dalších lokalitách, za všechny můžeme uvést například lokality č. 55 Podvrdy u Tupes, bývalý lom, č. 22 Štěnec, PP Kusá hora, JZ stráň za Štěněckým rybníkem nebo č. 47 Březka u Libuně, tzv. Horka, S svah nad nivou potoka Javorka.

Hořeček nahořklý

Hospodaření různé kvality bylo v roce 2022 prováděno na 49 prioritních lokalitách hořečku nahořklého, jedna lokalita (č. 11 Lovčice u Nového Bydžova, NPR Kněžičky, J svahy nad tratí) zůstala bez zásahu. Pokud zde bude v roce 2023 management obnoven, jak je naplánováno, pro populaci hořečků to nepředstavuje ohrožení.

Co se týká 7 neprioritních lokalit hořečku nahořklého, cílený ochranný management byl proveden na 4 z nich. Na zbývajících třech tj. lokalitách č. 28 Rok u Sušice, nezpevněná lesní cesta, č. 32 Hejná u Horažďovic, hranice PR Pučanka, v okraji kulturní louky pod elektrickým vedením a č. 67 Kouty nad Desnou, Červenohorské sedlo, ve strhu cesty na JV svahu mezi chatou Jesenka a okrajem sjezdovky nebyl proveden žádný. Zároveň byly objeveny 2 zcela nové lokality hořečku nahořklého, které byly zařazeny mezi neprioritní. Na jedné z nich č. 73 Hartmanice, ochranný koutek Hamižná probíhá management zcela v souladu s nároky druhu, neboť se zároveň jedná o lokalitu hořečku mnohotvarého českého. Na druhé, dlouhodobě neobhospodařované lokalitě č. 72 Kouty nad Desnou (okres Šumperk): Červenohorské sedlo, horní část černé sjezdovky na severoseverovýchodních svazích Velkého Klínovce, bude management zahájen v roce 2023.

Hořeček drsný Sturmov

Z 9ti živých lokalit hořečku drsného Sturmov byla péče v roce 2022 provedena na 7 lokalitách. Na zbývajících 2 se management zajistit nepodařilo (na lokalitě č. 10 jsou opatření předjednána na rok 2023 a na neprioritní lokalitě č. 3 jej nelze realizovat – nachází se uvnitř oploceného areálu).

Na některých lokalitách obou taxonů se dosud nepodařilo odpovídající péči dohodnout s vlastníky resp. nájemci pozemků a přesto, že pozemky jsou obhospodařovány, péče není v souladu se záchranným programem a pro hořečky je nevhodná. Jako příklad mohou být uvedeny lokality, kde probíhá prakticky celosezónní pastva - lokalita hořečku nahořklého č. 1 Hrádek u Loun, SZ suťové svahy v údolí Hrádeckého potoka nebo lokalita hořečku drsného Sturmov č. 8 Toužim, okraj pastviny u vrbových porostů na JV břehu Nového dolního rybníka.

V roce 2022 dále došlo k nevhodnému zásahu vlastníka do lokality č. 48 Vlčí Pole, stará úvozová cesta na SV okraji obce při rozšíření a úpravě přilehlé cesty.

Plánování a realizaci opatření v roce 2022 komplikovaly také přípravy a následná administrativa nového dotačního nástroje NPO-POPFK.

Detailní přehled **realizovaných opatření, zhodnocení stavu biotopu a návrh managementu pro následující období** je uveden v příloze č. 1 Monitoring populací a stavu lokalit hořečku nahořklého (*Gentianella amarella*) a hořečku drsného Sturmov (*Gentianella obtusifolia* subsp. *sturmiana*) za rok 2022, zpracované ZO ČSOP Silvatica, J. Brabcem.

3.1.1 Seč

Seč je nutno provádět podle typu porostu a dostupnosti lokality ručně nebo jakoukoli k tomuto účelu používanou mechanizací. Senoseč (první seč) na lokalitách hořečků provádíme v období od poloviny května do přelomu května/června, v odůvodněných případech do 15. června. Podzimní seč provádíme až v období po 15. říjnu (v některých letech hořečky semení již na přelomu IX/X, jindy až začátkem XI). Termíny seče, rozsah a její frekvenci (2x ročně, 1x ročně, seč jedenkrát za dva či více let) je nutno stanovit na lokalitách podle typu porostu, nárůstu biomasy v sezóně apod. Seč je nutné provádět na nízké strniště, biomasu ideálně

usušit na místě a pečlivě vyhrabat a z lokality odstranit. Bližší informace jsou uvedeny v záchranném programu.

Seč byla realizována na 49 prioritních, na 5 neprioritních lokalitách hořečku nahořklého a dále na 7 lokalitách hořečku drsného Sturmova. Seč je jednoznačně nejběžnější opatření a výrazně převažuje nad pastvou, kterou je možné základní management travních porostů alternovat. Z výsledků monitoringu vyplývá, že obdobně jako u záchranného programu pro hořeček mnohotvarý český, dochází v praxi u nového záchranného programu pro hořečky k obdobným nepřesnostem v managementu. Opomineme-li samotnou absenci opatření, pak zcela zásadní je seč mimo doporučený harmonogram vyplývající ze záchranného programu nebo ještě lépe každoročního monitoringu, kde jsou opatření stanovena pro každou lokalitu individuálně, viz příloha č. 1. Vlivem špatného načasování může dojít k poškození hořečků v období jejich dlouhivého růstu, období kvetení a zrání semen. Častou příčinou je fenologický posun hořečku. Dalším možným nedostatkem je absence druhé seče, u které je však nutné zhodnotit aktuální stav a úživnost konkrétní lokality. Dále je nezbytné management realizovat na co největší ploše lokality, nejen v bezprostředním okolí populace a optimálně respektovat vymezení lokalit v záchranném programu viz příloha č. 6 ZP.

Příkladem nevhodného načasování seče celých lokalit mohou být např. lokality GA č. 4 Nové Strašecí, Libeňská obora, PR Louky v oboře Libeň, na SSV svahu v bývalé třešňovce nebo č. 26 Horní Němčí, PR Drahy, travnaté části rezervace. Na dalších lokalitách GA č. 64 Studnice u Nového Města na Moravě, okolí bývalého lomu nebo č. 19 Radovesnice II, PR Dománovický les, paseka došlo zřejmě z důvodu špatného vymezení ploch nebo jejich nerespektování zhotovitelem k zasažení části populací sečí v nevhodnou dobu. Rozšíření managementu na větší plochu příp. zahrnutí dalších mikrolokalit hořečků do managementu by bylo žádoucí na lokalitách GA č. 31 Hejná u Horažďovic, ochranné pásmo PR Pučanka, na SSV orientované stráni při kraji lesa, č. 51 Zvole, opuštěný vápencový lom a nebo na lokalitě č. 39 Onšovice, PP Háje, zčásti zalesněný a zčásti holý vršek v polích. Na lokalitě č. 70 Nedomice, hřbet Cecemín, ZSZ svah pod cestou se v roce 2022 podařilo realizovat management pouze na samotné omezené ploše výskytu rostlin.

3.1.2 Pastva

Optimální je pastva ovcí a koz, možná je rovněž pastva skotu či koní. Pastva jako základní prostředek péče o lokalitu je pastva rotační. Jako ideální se jeví intenzivnější vypasení lokality během kratší doby (cca 14 dní až měsíc), možno i opakovaně, vždy v termínu nejpozději do 15. června. Max. podíl nedopasků po jarní pastvě činí 20 %. Podzimní pastva probíhá v období po 15. říjnu. Výsledný porost obsahuje do 10% nedopasků, je mezernatý, bez stařiny, plsti a mechorostů. Pokud tohoto stavu není pastvou docíleno, je nezbytné provést seč nedopasků a vyhrab lokality. Cílem je zejména odstranění nadzemní biomasy, nikoli výrazná disturbance porostu. Pro pastvu jako doplňkový prostředek platí obdobná pravidla, jako pro pastvu základní viz výše. Lze ji kombinovat se sečí nebo ji využít na lokalitách, které nevyžadují pravidelnou každoroční péči. Bližší informace jsou uvedeny v záchranném programu.

Pastva byla realizována na 5 prioritních, na 1 neprioritní lokalitě hořečku nahořklého a na 2 lokalitách hořečku drsného Sturmova. Paseno a přepásáno tedy bylo jen velmi málo lokalit. Na dvou lokalitách probíhá prakticky celosezónní pastva řízená vlastníkem/nájemcem, jak je uvedeno výše. Na dalších dvou lokalitách GS tj. lokalita č. 5 Černošín, PR Pod Volfštejnem, S část louky pod Vlčí horou a č. 6 Bražec, balvanitá pastvina na S svazích nad

rybníky na Bochovském potoce a jedné lokalitě GA č. 26 Horní Němčí, PR Drahý, travnaté části rezervace byla pastva v loňském roce zaštiťována ochranou přírody, ale rovněž probíhala v době, kdy to pro hořečky vhodné nebylo.

Vyhodnocení managementu jako nedostatečného nebo nevhodného z důvodu pastvy lze v zásadě shrnout do dvou bodů: 1) nevhodná intenzita (nízká nebo naopak přílišná) – pastva musí být natolik intenzivní, aby narušila souvislost travního drnu a zároveň odebrala biomasu a vytvořila se tak vrstva stařiny a mechů; 2) nevhodné načasování, přičemž pravidla jsou shodná s načasováním sečí. Nezřídka se také stává, že lokality hořeček bývají neřízeně přepaseny dobyt看, který se nachází na vedlejších plochách. Dochází tak k poškození rostlin v nevhodnou dobu.

3.1.3 Vyhrabávání, vláčení a jiné narušování drnu

Opatření lze provést buď v předjaří v termínu od roztátí sněhu do 20. dubna, nebo po podzimní seči s odstraněním biomasy, tj. v termínu cca od druhé poloviny října do zámrazu. Pokud nebude na podzim prováděna seč nebo pastva a bude naplánováno vyhrabání a narušení drnu, je možné jej provést pouze v předjarním termínu! Výhrab (bránami, vertikutátorem, vertikutačními nebo železnými hráběmi) musí odstranit stařinu, zplstnatělou biomasu a do velké míry i nárůst mechorostů a vytvořit v porostu malé mezery (gapy) „holé“ země (až do velikosti cca 10–20 cm × 10–20 cm). Veškerý vyhrabaný či vyvláčený materiál je nutné z lokality odstranit. Intenzita a frekvence opatření závisí na typu vegetace, nárůstu a zapojení biomasy v daném roce a pravidelnosti obhospodařování. Obecně platí, že ve vlhčích či mezičtějších porostech je nutné provádět opatření častěji (každoročně až jedenkrát za dva roky), v sušších porostech pak méně často (cca jedenkrát za tři roky). Toto opatření je také vhodné jako následné po jakémkoli asanačním opatření. Kvalita a intenzita tohoto opatření je nejdůležitějším prvkem v péči o většinu typů biotopů všech našich hořeček. Zároveň může při jeho nesprávném provedení dojít k masivní ztrátě semen z horečkové půdní semenné banky. Je proto ideální opatření pro danou lokalitu konzultovat s autorem ZP.

Opatření bylo realizováno na 36 prioritních a 5 neprioritních lokalitách hořečku nahořklého a na 4 lokalitách hořečku drsného Sturmová. Nejčastějšími použitými prostředky jsou hrábě (železné, vertikutační), vertikutátor, brány, na některých lokalitách byl loni popř. též v předchozích letech použit kartáčový zametač. Metody a frekvenci narušování drnu je nutné posuzovat individuálně pro každou lokalitu. Velmi častou chybou je nízká intenzita narušování drnu, které nezajistí úplné odstranění mechu a vrstvy stařiny popř. absence opatření jako takového. V některých případech by bylo vhodné zásahem ošetřit větší plochy. Po zkušenostech se záchranným programem pro hořeček mnohotvarý český je zřejmé, že zajistit toto opatření v odpovídající kvalitě je velmi náročné – opatření je nákladné, ale zejména je zde kladen velký nárok na pečlivost zhotovitelů, kteří ne vždy jsou schopni dosáhnout cílového stavu.

Na řadě obhospodařovaných lokalit byl výhrab provedený kvalitně a pečlivě, některé by zasloužily zásah větší intenzity, jako např. lokalita GA č. 49 Čistá u Litomyšle, J svah nad nivou potoka, č. 52 Trhonice, starý vápencový lom u silnice nebo č. 68 Holyně, louka na severně orientovaném svahu Dalejského potoka cca 500–600 m od železniční zastávky Praha-Holyně. Rozšířit plochu výhrabu by bylo vhodné např. na lokalitě GA č. 29 Sušice, okraj louky na SSZ svahu kóty Žižkův vrch nebo č. 31 Hejná u Horažďovic, ochranné pásmo PR Pučanka, na SSV orientované stráni při kraji lesa. Opatření by bylo vhodné zařadit do managementu lokalit GA č. 4 Nové Strašecí, Libeňská obora, PR Louky v oboře Libeň, na

SSV svahu v bývalé třešňovce, č. 26 Horní Němčí, PR Drahy, travnaté části rezervace nebo lokality GS č. 6 Bražec, balvanitá pastvina na S svazích nad rybníky na Bochovském potoce.

Na lokalitách GA č. 61 a 62 na Kovářské došlo omylem naopak k zásahu příliš vysoké intenzity při použití nevhodné techniky.

3.1.4 Asanační opatření

Odstranění náletových dřevin je možné provádět téměř kdykoli během roku (ideálně samozřejmě na podzim), protože se realizuje většinou v části lokality, kde nehrozí poškození rostoucích hořečků. Menší nálet stromů či menší křoviny lze vytrhávat, ostatní dřeviny je nutné kácet. Pařezy po vykácení lze následně ošetřit herbicidem (pokud k tomu budou vhodné podmínky), aby bylo zamezeno obrůstání. Při kácení dřevin, u kterých nehrozí masivní zmlazování, je vhodné též uvažovat o vyfrézování pařezů, aby plocha mohla být do budoucna jednodušeji obhospodařovaná. Po odstranění dřevin je vhodné provést srovnání plochy, její vyvláčení (vyhrabání) s odstraněním stařiny, plsti a mechorostů. Bližší informace jsou uvedeny v záchranném programu.

V loňském roce byly asanační práce provedeny na 8 prioritních lokalitách GA. V zásadě se jednalo o redukci dřevin. Na některých lokalitách, kde již byly práce započaty např. v PP Žerka (lokality GA č. 42 a 43), je žádoucí v nich dále pokračovat. Na jiných lokalitách, jak vyplývá ze zprávy o monitoringu, by bylo vhodné práce zahájit. Zásah většího rozsahu by bylo vhodné co nejdříve provést na lokalitě č. 48 Vlčí Pole, stará úvozová cesta na SV okraji obce, kde byla část populace osázena smrky a hořečky zde stále přežívají. Spíše menší výřezy stromů a keřů by bylo vhodné realizovat např. na lokalitách GA č. 52 Trhonice, starý vápencový lom u silnice nebo č. 63 Kovářská, výsypka bývalého vápencového lomu.

Tab. 1: Péče o prioritní lokality hořečku nahořklého a h. drsného Sturmova v roce 2022

Tabulka zahrnuje všechny „živé“ lokality. V několika případech se péči dle realizačního plánu uskutečnit nepodařilo viz popis výše. Další drobné změny v plánovaných a skutečně provedených pracích nemají zásadní vliv na péči o lokality. Důležité je snažit se dosáhnout u jednotlivých opatření požadované kvality a zajistit dodržování harmonogramu prací stanoveného v ZP, optimálně vyplývající z každoročního monitoringu.

druh	č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
GA	1	Hrádek u Loun, SZ suťové svahy v údolí Hrádeckého potoka		x			AOPK ČR - RP SCHKO České středohoří	majitel
GA	2	Zahořany, PR Holý vrch, SSZ svah, bílá stráž	x		x		KÚ Ústeckého kraje	rozpočet kraje
GA	3	Zahořany, PR Holý vrch, S svah, bílá stráž	x		x		KÚ Ústeckého kraje	rozpočet kraje
GA	4	Nové Strašecí, Libeňská obora, PR Louky v oboře Libeň, na SSV svahu v bývalé třešňovce	x				KÚ Středočeského kraje	rozpočet kraje

druh	č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
GA	5	Saky, loučka v křovinách na SV svazích Vinařické hory nad V hranou zaříznutého údolí	x		x		Magistrát města Kladna	rozpočet města
GA	7	Mělnická Vrutice, NPP Polabská černava, v mokřadní slatinné louce	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Kokořínsko - Máchův kraj	MaS
GA	8	Starý Vestec, Břístevní hůra, bývalé ovocné sady na SV až SZ svazích	x			x	KÚ Středočeského kraje	OPŽP
GA	8	Starý Vestec, Břístevní hůra, bývalé ovocné sady na SV až SZ svazích	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Kokořínsko - Máchův kraj	NPO-POPFK
GA	10	Bříství, řídkce zarostlá pěšinka na xerothermním trávníku na Z svahu návrší Horky	x		x	x	AOPK ČR - RP SCHKO Kokořínsko - Máchův kraj	PPK B
GA	11	Lovčice u Nového Bydžova, NPR Kněžičky, J svahy nad tratí					AOPK ČR - RP SCHKO Kokořínsko - Máchův kraj	- ¹
GA	12	Dlouhopolsko, NPP Dlouhopolsko, vysychavá mokřadní louka u rákosiny na nejjižnějším okraji Dlouhopolského rybníka	x				AOPK ČR - RP SCHKO Kokořínsko - Máchův kraj	PPK A
GA	13	Dlouhopolsko, NPP Dlouhopolsko, vysychavá mokřadní louka v přítokové oblasti Dlouhopolského rybníka	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Kokořínsko - Máchův kraj	PPK A
GA	14	Žehuň, bývalý sad v zatáčce silnice u Kozí hůry u Žehuně	x		x		KÚ Středočeského kraje	rozpočet kraje
GA	17	Kněžičky, Žehuňská obora, NPP Kopicácký rybník, slatinná louka nad Kopicáckým rybníkem	x				AOPK ČR - RP SCHKO Kokořínsko - Máchův kraj	PPK A
GA	20	Velký Vřešťov, SZ svah, bílá stráň	x				majitel – ZO ČSOP Jaroměř	-
GA	22	Štěnec, PP Kusá hora, JZ stráň za Štěneckým rybníkem	x		x	x	KÚ Pardubického kraje	rozpočet kraje

¹ Opatřené se nepodařilo realizovat

druh	č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
GA	26	Horní Němčí, PR Drahy, travnaté části rezervace	x	x			AOPK ČR – RP SCHKO Bílé Karpaty	PPK A
GA	27	Malé Chvojno, SZ svahy zářezu železniční trati	x		x		AOPK ČR – RP SCHKO České Středoohroí	PPK A
GA	31	Hejná u Horažďovic, ochranné pásmo PR Pučanka, na SSV orientované stráni při kraji lesa	x		x		KÚ Plzeňského kraje	rozpočet kraje
GA	33	Velké Hydčice, travnaté meze při S úpatí lesa	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Český les	PPK B
GA	35	Sudslavice, PR Opolenec, louky Horní a Dolní Jitřnice	x		x	x	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
GA	36	Sudslavice, PR Opolenec, Vanického louka, navazující louky těsně nad železniční tratí, travnaté okolí železničního přejezdu a lesní cesta k bývalému lomu	x		x		KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
GA	37	Sudslavice, PR Opolenec lesní louka při cestě k vrcholu	x		x		KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
GA	38	Sudslavice, PR Opolenec, rozcestí mezi kótami 677 a 691 m. n. m.	x		x		KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
GA	40	Sudslavice, PR Opolenec, tzv. „Hruštičková louka“	x		x		KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
GA	41	Jaroškov, PP Jaroškov, bývalá pastvina nad S okrajem lomu	x		x		KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
GA	42	Strážnice, tzv. Žerka, J svahy údolí vedoucího do Jandovy rokle	x				KÚ Středočeského kraje	OPŽP
GA	43	Strážnice, prameniště a bezleší na S svahu vrchu Strážnice	x				KÚ Středočeského kraje	OPŽP
GA	45	Střemy, S orientovaná úvozová cesta na okraji louky	x		x	x	AOPK ČR - RP SCHKO Kokořínsko - Máchův kraj	PPK A
GA	46	Újezd pod Troskami, ovocný sad na okraji obce	x				AOPK ČR - RP Východní Čechy	PPK B

druh	č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
GA	47	Březka u Libuně, tzv. Horka, S svah nad nivou potoka Javorka	x		x		AOPK ČR - RP Liberecko	PPK A
GA	48	Vlčí Pole, stará úvozová cesta na SV okraji obce	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Kokořínsko - Máchův kraj	PPK B
GA	49	Čistá u Litomyšle, J svah nad nivou potoka	x		x		AOPK ČR - RP Východní Čechy	PPK B
GA	50	Chotěnov, Z svah na J okraji obce	x		x		AOPK ČR - RP Východní Čechy	PPK B
GA	51	Zvole, opuštěný vápencový lom	x		x		KÚ Kraje Vysočina	rozpočet kraje
GA	52	Trhonice, starý vápencový lom u silnice	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Žďárské vrchy	POPFK interní
GA	55	Podvrdy u Tupes, bývalý lom	x	x			AOPK ČR - RP Východní Čechy	POPFK interní
GA	56	Bílá Voda u Javorníku, bývalý vápencový lom Kukačka	x		x	x	AOPK ČR - RP Olomoucko	POPFK interní
GA	57	Slavkov pod Hostýnem, J svah na JZ okraji PP Stráž	x		x		KÚ Zlínského kraje	
GA	58	Javorník nad Veličkou, polní cesta a přilehlé meze nad pastvinou	x				AOPK ČR - RP SCHKO Bílé Karpaty	PPK A
GA	59	Nová Lhota u Velké nad Veličkou, staré polní cesty a trávníky v okolí křižovatky polních cest	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Bílé Karpaty	PPK A
GA	61	Kovářská, u Vápenky, palouk u bývalé vápenné pece	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Slavkovský les	PPK B
GA	62	Kovářská, u Vápenky, cesta vedoucí do údolí potoka Černá voda	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Slavkovský les	PPK B
GA	63	Kovářská, výsypka bývalého vápencového lomu	x			x	AOPK ČR - RP SCHKO Slavkovský les	PPK B
GA	64	Studnice u Nového Města na Moravě, okolí bývalého lomu	x				AOPK ČR - RP SCHKO Žďárské vrchy	POPFK interní
GA	65	Kouty nad Desnou, Červenohorské sedlo, horní polovina červené sjezdovky na S svazích Velkého Klínovce	x		x		AOPK ČR - RP Olomoucko	POPFK interní

druh	č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
GA	66	Kouty nad Desnou, Červenohorské sedlo, horní polovina modré sjezdovky na SSZ svazích Velkého Klínovce	x		x		AOPK ČR - RP Olomoucko	POPFK interní
GA	68	Holyně, louka na severně orientovaném svahu Dalejského potoka cca 500–600 m od železniční zastávky Praha-Holyně	x	x	x		Magistrát Hlavního města Praha	rozpočet MHMP
GA	69	Trpín, okraj louky a cesta na SSZ svahu Vlachova vrchu	x		x	x	AOPK ČR - RP Východní Čechy	PPK B
GA	70	Nedomice, hřbet Cecemín, ZSZ svah pod cestou	x		x		AOPK ČR – RP Střední Čechy	- ²
GA	71	Brumov, louka na severních svazích kopce Vršky u obce Osiky	x	x	x		AOPK ČR - RP Jižní Morava	POPFK interní
GS	1	Hvožd'any, PP Hvožd'anská louka, V část vysychavé louky	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Český les	PPK A
GS	2	Pila, PP Hořečková louka na Pile	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Slavkovský les	PPK A
GS	4	Rankovice u Teplé, cíp louky mezi dvěma melioračními strouhami	x		x		AOPK ČR - RP SCHKO Slavkovský les	PPK A
GS	5	Černošín, PR Pod Volfštejnem, S část louky pod Vlčí horou	x	x	x		KÚ Plzeňského kraje	rozpočet kraje
GS	6	Bražec, balvanitá pastvina na S svazích nad rybníky na Bochovském potoce		x			AOPK ČR - RP SCHKO Slavkovský les	PPK A
GS	7	Kocelovice, NPP Kocelovické pastviny	x				AOPK ČR - RP Jižní Čechy	PPK A
GS	8	Toužim, okraj pastviny u vrbových porostů na JV břehu Nového dolního rybníka	x				AOPK ČR - RP SCHKO Slavkovský les	pastvu zajišťuje majitel – zemědělské dotace
GS	10	Nová Ves u Hříškova, lem kulturního lesa v severním okraji průseku pod vedením vysokého napětí na jihozápadně orientované stráni					AOPK ČR – RP SCHKO České středohoří	-

² Opatření se nepodařilo realizovat v plném rozsahu

Tab. 2: Péče o neprioritní lokality hořečku v roce 2022

Tabulka zahrnuje všechny „živé“ lokality druhu.

druh	č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
GA	19	Radovesnice II, PR Dománovický les, paseka	x		x		AOPK ČR, RP Střední Čechy	POPFK int.
GA	28	Rok u Sušice, nezpevněná lesní cesta					AOPK ČR - RP SCHKO Český les	-
GA	29	Sušice, okraj louky na SSZ svahu kóty Žižkův vrch	x		x		Město Sušice	krajská dotace OŽP
GA	32	Hejná u Horažďovic, hranice PR Pučanka, v okrají kulturní louky pod elektrickým vedením					KÚ Plzeňského kraje	-
GA	39	Onšovice, PP Háje, zčásti zalesněný a zčásti holý vršek v polích	x		x		KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE
GA	53	Číchov u Brtnice, PP Jalovec, spodní část sjezdovky Na Jalovci	x	x	x		AOPK ČR - RP SCHKO Žďárské vrchy	NPO- POPFK společně s lokalitou G. <i>bohémica</i> ³
GA	67	Kouty nad Desnou, Červenohorské sedlo, ve strhu cesty na JV svahu mezi chatou Jesenka a okrajem sjezdovky					AOPK ČR - RP Olomoucko	-
GA	72	Kouty nad Desnou (okres Šumperk): Červenohorské sedlo, horní část černé sjezdovky na severoseverovýchodních svazích Velkého Klínovce, ca 1090–1110 m n. m. (od 50°07'29.5"N, 17°09'55"E do 50°07'25.5"N, 17°09'59"E)					AOPK ČR - RP Olomoucko	⁴
GA	73	Hartmanice (okres Klatovy): u ochránářského koutku Hamižná, bývalá cesta od kaple do vsi, ca 782 m n. m. (49°9'53,2"N, 13°26'53,5"E)	x		x		Správa CHKO Šumava	PPK A
GS	3	Pila, výsypka bývalého dolu na jižním okraji obce (dnes oplocený areál)					AOPK ČR - RP SCHKO Slavkovský les	⁵

³ péče hrazena v rámci ZP pro hořeček mnohotvarý český

⁴ lokalita objevena na podzim 2022 bez obhospodařování, management bude zahájen 2023

⁵ Lokalita uvnitř oploceného areálu, management nelze realizovat.

3.2 Péče o druh

Péče o druh probíhá formou podpory stávajících populací výsevem semen do připravených vhodných podmínek vždy v rámci lokality resp. na lokalitě na Kovářské mezi 2mi lokalitami, které jsou v bezprostřední blízkosti.

3.2.2 Podpora stávajících populací

Opatření bude financováno z NPO, POPFK

Opatření bude provádět ZO ČSOP Silvatica, dále AOPK ČR a vybraní zhotovitelé při provádění managementových prací.

*Na vybraných lokalitách jsou naplánována opatření na podporu stávajících populací, která zahrnují přípravu ploch, sběr a výsev semen zpět na lokalitu. Opatření budou realizována v souladu se Zásadami podpory stávajících populací a rozšiřování lokalit *Gentianella amarella* a *Gentianella obtusifolia* subsp. *sturmiana* v ČR viz příloha č. 9 záchranného programu. Uskuteční se pouze v případě, že bude možné semena obratem vrátit na lokalitu.*

č.	Název lokality	Druh
2	Pila, PP Hořečková louka na Pile	GS
5	Černošín, PR Pod Volfštejnem, S část louky pod Vlčí horou	GS
5	Saky, loučka v křovinách na SV svazích Vinařické hory nad V hranou zaříznutého údolí	GA
8	Starý Vestec, Břístevní hůra, bývalé ovocné sady na SV až SZ svazích	GA
10	Bříství, řídké zarostlá pěšina na xerothermním trávníku na Z svahu návrší Horky	GA
52	Trhonice, starý vápencový lom u silnice	GA
53	Číchov u Brtnice, PP Jalovec, spodní část sjezdovky	GA
61	Kovářská, u Vápenky, palouk u bývalé vápenné pece	GA

Opatření na lokalitách GS č. 2 a 5 a GA č. 5 a 61 bylo financováno z prostředků NPO-POPFK. Zhotovitel ZO ČSOP Silvatica. Na lokalitách č. 8 a 10 podporu populací provádí AOPK ČR. Výsevné plochy jsou označeny a podrobně dokumentovány. Na lokalitách GS č. 2 a 5 z důvodu malého resp. nulového počtu kvetoucích rostlin, nebylo opatření realizováno. Zpráva o realizaci opatření je součástí přílohy č. 2.

V rámci managementových prací byla za účelem zachování co nejvíce semen na lokalitách před sečí vytřesena zbývající semena příp. některé rostliny byly ostříhány a následně po provedeném managementu vráceny zpět na lokalitu, případně do předem připravených plošek. Tato opatření nejsou dále dokumentována a kromě výše uvedených lokalit GA č. 52 a 53, byla provedena na lokalitách GA č. 36 Sudslavice, PR Opolenec, Vanického louka, navazující louky těsně nad železniční tratí, travnaté okolí železničního přejezdu a lesní cesta k bývalému lomu, č. 40 Sudslavice, PR Opolenec, tzv. „Hruštičková louka“, č. 41 Jaroškov, PP Jaroškov, bývalá pastvina nad S okrajem lomu a č. 14 Žehuň, bývalý sad v zatáčce silnice u Kozí hůry u Žehuně.

3.3 Monitoring

AOPK ČR zajistí celorepublikový monitoring hořečku nahořklého a hořečku drsného Sturmova dle záchranného programu. Zpracovatelem je ZO ČSOP Silvatica, RNDr. Jiří Brabec.

Opatření bylo provedeno v souladu s realizačním plánem. Financováno bylo z NPO-POPFK.

3.3.1 Extenzivní monitoring populací

Extenzivní monitoring se bude provádět na všech recentních lokalitách obou druhů. Celkem bude v roce 2022 monitorováno 66 lokalit, 57 lokalit hořečku nahořklého a 9 lokalit hořečku drsného Sturmova. Monitoring se provádí na celé ploše lokalit a v celé populaci prostým spočtením jedinců, a to v dobře počitatelné fenologické fázi (v plném květu či těsně po odkvětu).

Extenzivní monitoring byl proveden v rozsahu a kvalitě odpovídající zadání, navíc byly navštíveny některé lokality, kde kvetoucí rostliny nebyly zaznamenány více jak 10 let a jejichž populace jsou dle záchranného programu považovány za zaniklé. Výstupy monitoringu jsou součástí přílohy č. 1 tohoto dokumentu a obsahují i údaje o počtu kvetoucích rostlin v předchozích letech.

V roce 2022 byly objeveny 2 nové lokality hořečku nahořklého (*Gentianella amarella*) č. 72 Kouty nad Desnou (okres Šumperk): Červenohorské sedlo, horní část černé sjezdovky na SV svazích Velkého Klínovce a č. 73 Hartmanice, ochranný koutek Hamižná. V rámci záchranného programu jich je evidováno 73, z toho 15 lokalit je možné považovat za zaniklé. Je zde zahrnuta i lokalita č. 61 Kovářská, u Vápenky, palouk u bývalé vápenné pece, kde poslední kvetoucí hořečky byly zaznamenány v roce 2011, ale probíhá zde projekt posilování/repatriace populace z nedaleké lokality označené pod č. 62. Velice zajímavý je nález 5 ex. hořečku nahořklého na lokalitě č. 7 Mělnická Vrutice, NPP Polabská černava, v mokřadní slatinné louce po 13ti letech.

Jak vyplývá z monitorovací zprávy, loňský rok byl pro hořeček nahořklý (*Gentianella amarella*) velmi úspěšný a lze jej označit za tzv. hořečkový rok, kdy na lokalitách kvete výrazně více rostlin, než v jiných letech. Nesl se ve znamení hned několika dosažených maximálních hodnot. Loni kvetlo na všech recentních lokalitách celkem nejvíce rostlin za dobu sledování. Celkem bylo zaznamenáno 63 091 rostlin. Na lokalitě č. 17 Kněžičky, Žehuňská obora, NPP Kopicácký rybník, slatinná louka nad Kopicáckým rybníkem bylo spočteno historicky nejvíce rostlin na jedné lokalitě, bylo to 25 607 ex. a nakonec hned několik lokalit zaznamenalo své dosavadní maximum.

U hořečku drsného Sturmova (*Gentianella obtusifolia* subsp. *sturmiana*) máme pouze malý počet sledovaných lokalit a v zásadě jen jednu velkou stabilní populaci, od které se hodnocení odvíjí. Tou je lokalita č. 7 Kocelovice, NPP Kocelovické pastviny, kde loni kvetlo jen 759 rostlin, srovnáme-li to s maximem roku 2020 (30 638 ex.).

3.3.2 Záznam managementu a stavu lokalit v současnosti a minulosti (součást doprovodného monitoringu)

Monitoring počtu jedinců na každé extenzivně monitorované lokalitě bude kombinován se záznamem o kvalitě managementu se zaměřením na:

- a) co nejpresnější záznam způsobu obhospodařování lokality v sezóně,*
- b) narušení vegetačního krytu na lokalitě,*
- c) subjektivní zhodnocení nárůstu biomasy a jejího zapojení,*
- d) subjektivní odhad vlivu obhospodařování na populaci.*

Opatření bylo provedeno dle zadání a je součástí přílohy č. 1. Vyplývá z něj mj. hodnocení kvality managementu provedeného v roce 2022 a obsahuje vhodná doporučení pro další sezónu.

3.3.4 Monitoring stavu rostlin (tzv. intenzivní monitoring)

Monitoring stavu rostlin bude prováděn na 25 lokalitách hořečku nahořklého. U populací do 30 exemplářů u všech jedinců, u populací větších u 30 standardizovaně vybraných jedinců. Monitoring spočívá v následujícím záznamu u každé rostliny:

- a) zda je rostlina posečena, ukousnuta či jinak poškozena,*
- b) celková výška rostliny a počet internodií (u posečených či ukousnutých rostlin se zaznamenává celková výška a výška posečení, ukousnutí či poškození),*
- c) celkový počet květů (respektive plodů),*
- d) odhadem procento květů (plodů), která pravděpodobně nepřinesou semena (Jde o vzácně, většinou pak ale masivně zaznamenané vyžírání semeníků.).*

Intenzivní monitoring bude probíhat na následujících lokalitách:

Číslo	Lokalita
1	Hrádek u Loun, SZ suťové svahy v údolí Hrádeckého potoka
4	Nové Strašecí, Libeňská obora, PR Louky v oboře Libeň, na SSV svahu v bývalé třešňovce
5	Saky, loučka v křovinách na SV svazích Vinařické hory nad V hranou zaříznutého údolí
7	Mělnická Vrutice, NPP Polabská černava, v mokřadní slatinné louce
8	Starý Vestec, Břístevní hůra, bývalé ovocné sady na SV až SZ svazích
10	Bříství, řídce zarostlá pěšina na xerothermním trávníku na Z svahu návrší Horky
11	Lovčice u Nového Bydžova, NPR Kněžičky, J svahy nad tratí

	<i>Dlouhopolsko, NPP Dlouhopolsko, vysychavá mokřadní louka u rákosiny na jejížnějším okraji Dlouhopolského rybníka</i>
12	
	<i>Dlouhopolsko, NPP Dlouhopolsko, vysychavá mokřadní louka v přítokové oblasti Dlouhopolského rybníka</i>
13	
	<i>Žehuň, bývalý sad v zatáčce silnice u Kozí hůry u Žehuně</i>
14	
	<i>Kněžičky, Žehuňská obora, NPP Kopicácký rybník, slatinná louka nad Kopicáckým rybníkem</i>
17	
	<i>Velký Vřešťov, SZ svah, bílá stráň</i>
20	
	<i>Štěnec, PP Kusá hora, JZ stráň za Štěněckým rybníkem</i>
22	
	<i>Hejná u Horažďovic, ochranné pásmo PR Pučánka, na SSV orientované stráni při kraji lesa</i>
31	
	<i>Sudslavice, PR Opolenec, louky Horní a Dolní Jitřnice</i>
35	
	<i>Sudslavice, PR Opolenec lesní louka při cestě k vrcholu</i>
37	
	<i>Sudslavice, PR Opolenec, tzv. „Hruštičková louka“</i>
40	
	<i>Strážnice, tzv. Žerka, J svahy údolí vedoucího do Jandovy rokle</i>
42	
	<i>Strážnice, prameniště a bezlesí na S svahu vrchu Strážnice</i>
43	
	<i>Újezd pod Troskami, ovocný sad na okraji obce</i>
46	
	<i>Březka u Libuně, tzv. Horka, S svah nad nivou potoka</i>
47	
	<i>Javorka</i>
55	
	<i>Podvrdy u Tupes, bývalý lom</i>
	<i>Kovářská, u Vápenky, cesta vedoucí do údolí potoka Černá voda</i>
62	
	<i>Kovářská, výsypka bývalého vápencového lomu</i>
63	
	<i>Kouty nad Desnou, Červenohorské sedlo, horní polovina</i>
65	
	<i>červené sjezdovky na S svazích Velkého Klínovce</i>

Opatření bylo realizováno v souladu se zadáním a bylo provedeno všude tam, kde byl na lokalitách dostatek kvetoucích rostlin.

Primární data byla dodána AOPK ČR. Výsledky intenzivního monitoringu (zejména data o posečení) jsou zpracovány ve formě doporučení do monitorovací zprávy tak, aby v následujícím roce byl management nastaven lépe např., aby nedocházelo k špatně načasované seči a posečení jedinců atd. Data o životaschopnosti populací nelze vyhodnocovat pro každý rok, jedná se o zjištění dlouhodobějších trendů a budou vyhodnoceny v delším časovém intervalu.

Cílem opatření je získat přehled o životaschopnosti jedinců v populaci a přibližně odhadnout produkci semen. Velké rozdíly v životaschopnosti jednotlivých rostlin panují jak mezi lokalitami, tak mezi jednotlivými sezónami a neexistuje zde jednoduchá přímá úměra.

3.5 Výchova a osvěta

3.5.3 Exkurze pro veřejnost a školy na lokality *G. amarella* a *G. obtusifolia* subsp. *sturmiana*

Opatření bude provedeno na regionální úrovni dle možností RP AOPK ČR a dalších subjektů, které se podílí na realizaci záchranného programu.

Dle dostupných údajů opatření nebylo realizováno.

3.5.4 Provoz webových stránek druhu a jeho záchranného programu

V roce 2022 budou průběžně aktualizovány webové stránky v rámci www.zachranneprogramy.cz. Aktuální informace o řešení problematiky ochrany obou druhů, výstupy monitoringu a jiné aktuální informace budou prezentovány také na Facebooku záchranných programů ohrožených druhů: <https://www.facebook.com/zachranneprogramy>.

Vaše příspěvky a aktuality k ochraně hořečků a realizaci záchranného programu prosím zasílejte na helena.neuwirthova@nature.cz.

Opatření nevyžadovalo finanční zajištění.

V roce 2022 byly průběžně aktualizovány webové stránky druhu v rámci www.zachranneprogramy.cz.

3.5.5 Sociální aspekty a vlastnické vazby

Opatření bude realizováno průběžně dle potřeby na regionální úrovni.

Opatření je průběžně realizováno.

3.6. OSTATNÍ OPATŘENÍ

3.6.2 Zajištění územní ochrany lokalit

1) **Zvážit možnosti a harmonogram vyhlášení zvláště chráněných území** na vybraných lokalitách *Gentianella amarella*. V případě lokality č. 31 se jedná o přehlášení ZCHÚ tak, aby populace hořečku byla součástí chráněného území.

č.	název lokality	příslušný OOP
5	Saky, loučka v křovinách na SV svazích Vinařické hory nad V hranou zaříznutého údolí	KÚ Středočeského kraje
48	Vlčí Pole, stará úvozová cesta na SV okraji obce	KÚ Středočeského kraje
55	Podvrdy u Tupes, bývalý lom	KÚ Pardubického kraje
56	Bílá Voda u Javorníku, bývalý vápencový lom Kukačka	KÚ Olomouckého kraje
61, 62,		
63	Kovářská, okolí vápenky	KÚ Ústeckého kraje
	Hejná u Horažďovic, ochranné pásmo PR Pučanka, na	
31	SSV orientované stráni při kraji lesa	KÚ Plzeňského kraje

KÚ Královéhradeckého kraje zaslal vyjádření k vyhlášení lokality č. 20 Velký Vřešťov, SZ svah, bílá stráž, kde uvádí, že po potvrzení stability a dlouhodobé perspektivy populace na lokalitě na základě pravidelného monitoringu, bude možné z pohledu krajského úřadu lokalitu vyhlásit jako zvláště chráněné území.

V roce 2023 bude KÚ Ústeckého kraje vyhlašovat lokality na Kovářské jako zvláště chráněné území.

Vyjádření k ostatním lokalitám není k dispozici. Nicméně opatření je plánováno jako střednědobý cíl, tzn. jeho naplnění je uvažováno v horizontu 10ti let od schválení záchranného programu.

2) Na lokalitách, které jsou součástí zvláště chráněných území, zahrnout vhodný management do plánů péče.

Lokalita *Gentianella amarella* č. 2 Zahořany, PR Holý vrch, SSZ svah, bílá stráň a č. 3 Zahořany, PR Holý vrch, S svah, bílá stráň

Ve stávajícím plánu péče pro období 2013 – 2022 nejsou specifické potřeby hořečku dostatečně zohledněny. Opatření je v gesci místně příslušného orgánu ochrany přírody - Krajského úřadu Ústeckého kraje.

Lokalita *Gentianella amarella* č. 31 Hejná u Horažďovic, ochranné pásmo PR Pučanka, na SSV orientované stráni při kraji lesa a č. 32 Hejná u Horažďovic, hranice PR Pučanka, v okraji kulturní louky pod elektrickým vedením

*V příštím roce končí platnost plánu péče o PR Pučanka, která v ochranném pásmu rezervace zahrnuje lokality *Gentianella amarella*. Vhodný management není ve stávajícím plánu péče dostatečně zpracován, lokalita č. 32 není v plánu péče jako lokalita hořečku uvažována. Opatření je v gesci místně příslušného orgánu ochrany přírody – Krajského úřadu Plzeňského kraje.*

Lokalita *Gentianella amarella* č.45 Střemy, S orientovaná úvozová cesta na okraji louky (CHKO Kokořínsko – Máchův kraj), č. 47 Březka u Libuně, tzv. Horka, S svah nad nivou potoka Javorka (CHKO Český ráj) a lokality č. 65, 66 a 67 Kouty nad Desnou, Červenohorské sedlo (CHKO Jeseníky).

Rámcově zpracovat hořečkový management do plánů péče o CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, CHKO Český ráj a CHKO Jeseníky. Platnost plánů péče končí k roku 2023. Opatření je v gesci místně příslušných Správ CHKO.

Lokalita *Gentianella obtusifolia* subsp. *sturmiana* č. 1 Hvožd'any, PP Hvožd'anská louka, V část vysychavé louky

V roce 2023 končí platnost stávajícího plánu péče o PP Hvožd'anská louka. V novém plánu péče není nutné zohlednit specifické požadavky hořečkového managementu. Na lokalitě nebyl druh v posledních 8 letech potvrzen a je pravděpodobné, že zde již chybí semenná banka. Opatření je v gesci místně příslušného orgánu ochrany přírody – AOPK ČR - RP SCHKO Český les.

Lokalita *Gentianella obtusifolia* subsp. *sturmiana* č. 2 Pila, PP Hořečková louka na Pile

V letošním roce končí platnost stávajícího plánu péče o PP Hořečková louka na Pile. V novém plánu péče by bylo vhodné mírně stávající návrhy upravit v souladu se záchranným

programem a výsupy dlouhodobého monitoringu druhu. Opatření je v gesci místně příslušného orgánu ochrany přírody – AOPK ČR - RP SCHKO Slavkovský les.

V loňském roce skončila platnost plánů péče o PR Holý vrch a PP Hořečková louka na Pile. Ani jeden z plánů péče není volně k dispozici (<https://drusop.nature.cz/>). Vyhodnocení souladu plánu péče s požadavky záchranného programu proběhne až v příštím roce.

Shrnutí:

- Počet známých lokalit u hořečku drsného Sturmova zůstal v roce 2022 nezměněn. V loňském roce byly objeveny 2 nové lokality hořečku nahořklého označené pod č. 72 Kouty nad Desnou (okres Šumperk): Červenohorské sedlo, horní část černé sjezdovky na severoseverovýchodních svazích Velkého Klínovce a č. 73 Hartmanice, ochrannářský koutek Hamižná. Celkem 15 lokalit hořečku nahořklého evidovaných v ZP lze považovat za zaniklé popř. pravděpodobně zaniklé.
- Od doby zahájení ZP se podařilo učinit velký posun v ochraně a péči o lokality hořečku nahořklého. Byla obnovena péče na řadě lokalit, jinde zacílena na potřeby hořečků a navázána spolupráce napříč ochranou přírody, vlastníky a nájemci pozemků. Přesto je nezbytné se dále snažit péči optimalizovat a zavést ji na lokality, kde se to dosud nepodařilo. V managementu je celá řada nedostatků, kterým je nutné se v dalších letech vyvarovat. Mezi hlavní problémy patří nevhodné termíny provedených prací, malá intenzita opatření popř. jejich vynechání a malá plocha zavedených zásahů.
- **V roce 2023 je nadále potřeba se zaměřit na zkvalitnění péče o lokality v souladu s doporučením vyplývajícím ze ZP a monitoringu. Nezbytné je urychleně optimalizovat péči na všech lokalitách hořečku drsného Sturmova, kde většina lokalit a populací není v dobrém stavu s přihlédnutím ke skutečnosti, že celkový počet lokalit je velmi omezený. U hořečku nahořklého je žádoucí zaměřit se přednostně na prioritní lokality.**
- Na všech známých lokalitách hořečku nahořklého bylo v roce 2022 na 50ti lokalitách zaznamenáno celkem 63 091 kvetoucích rostlin. Jedná se o nejvyšší zaznamenanou hodnotu. Dále také řada lokalit dosáhla svého maxima a na lokalitě č. 17 Kněžičky, Žehuňská obora, NPP Kopicácký rybník, slatinná louka nad Kopicáckým rybníkem byl zaznamenán nejvyšší počet kvetoucích rostlin na jedné lokalitě, a to 25 607 ex. Loňský rok byl pro hořeček nahořklý tzv. hořečkovým rokem.
- Na lokalitách hořečku drsného Sturmova bylo loni zaznamenáno celkem 779 rostlin.

Přílohy:

1. Monitoring populací a stavu lokalit hořečku nahořklého (*Gentianella amarella*) a hořečku drsného Sturmová (*Gentianella obtusifolia* subsp. *sturmiana*) za rok 2022, J. Brabec, ZO ČSOP Silvatica.
2. - Zpráva o repatriaci *Gentianella amarella* na lokalitě Kovářská za rok 2022
- Zpráva o podpoře vybraných populací hořečku nahořklého (*Gentianella amarella*) na lokalitách – Břístevská hůra, Horky a Saky za rok 2022

Zkratky:

AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

AOPK ČR – RP – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky – Regionální pracoviště

GA – *Gentianella amarella* (hořeček nahořklý)

GS – *Gentianella obtusifolia* subsp. *sturmiana* (hořeček drsný Sturmová)

CHKO – Chráněná krajinná oblast

KÚ – krajský úřad

MaS – dotační titul zaměřený na „majetek státu“

NPO-POPFK – Národní plán obnovy – program obnovy přirozených funkcí krajiny

NPP – Národní přírodní památka

NPR – Národní přírodní rezervace

LIFE – finanční nástroj EU pro životní prostředí a klima

OOP – orgán ochrany přírody

OPŽP – Operační program životní prostředí

POPFK – Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny

PP – Přírodní památka

PPK – Program péče o krajinu

PR – Přírodní rezervace

SCHKO – správa chráněné krajinné oblasti

ZCHÚ – zvláště chráněné území

ZO ČSOP – základní organizace českého svazu ochránců přírody

ZP – Záchranný program